

ระบบเสียงภาษาของซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน : การศึกษาเปรียบเทียบแบบร่วมสมัย

นายวิสุทธีระ เนียมนาค

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาภาษาศาสตร์

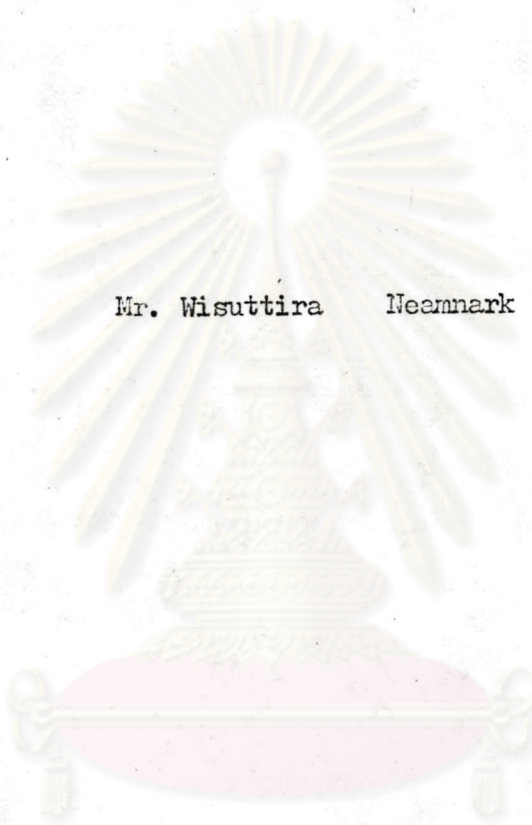
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2528

ISBN. 974-564-274-6

008931
020532

LAMPHUN YONG PHONOLOGY : A SYNCHRONIC COMPARATIVE STUDY

Mr. Wisuttira Neammark

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Linguistics
Graduate School
Chulalongkorn University

1985

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ระบบเสียงภาษายองซิ่งพูคในจังหวัดลำพูน : การศึกษาเปรียบเทียบแบบร่วมสมัย

โดย

นายวิสุทธิระ เนียมนาค

ภาควิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัทยา ทิงศภิณี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเล่มนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

สุประคิม บุนนาค

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิม บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ปราณี กุลละวณิช ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปราณี กุลละวณิช)

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)

กัทยา ทิงศภิณี กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัทยา ทิงศภิณี)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ระบบเสียงภาษาของซึ่งพูดในจังหวัดลำพูน : การศึกษาเปรียบเทียบแบบ-
รวมสมัย

ชื่อนิสิต นายวิสุทธิระ เนียมนาค

อาจารย์ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว.กัญญา ทิงศรีพิชัย

ภาควิชา ภาษาศาสตร์

ปีการศึกษา 2527

จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ คือ ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาของซึ่งพูดกัน ณ จุดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน จำนวน 5 จุด คือ ในอำเภอเมืองลำพูน 2 จุด อำเภอป่าซาง 1 จุด อำเภอบ้านโฮ่ง 1 จุด และ อำเภอแม่อาย 1 จุด เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะ-ความคล้ายคลึงและความแตกต่างทางด้านเสียง และ แสดงการแบ่งภาษาถิ่นย่อยของภาษาของ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระบบพยัญชนะ ระบบสระ และ ระบบวรรณยุกต์ในภาษาของซึ่งพูด ณ จุดเก็บข้อมูลทุกจุดมีจำนวนหน่วยเสียงเท่ากัน คือ หน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 21 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง และ หน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียงโดยไม่มีพยัญชนะ-ควบกล้ำและสระประสมในภาษาของซึ่งศึกษา สำหรับความแตกต่างที่ปรากฏเป็นเรื่องของเสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /s/, /x/, /j/ และ /xʰ/

ภาษาของซึ่งพูดกัน ณ จุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ภาษาถิ่นย่อย คือ ภาษาถิ่นย่อยตะวันออก ได้แก่ ภาษาถิ่นย่อยที่พูดกันในอำเภอแม่อายและอำเภอเมืองค่านทีศตะวันออก และ ภาษาถิ่นย่อยตะวันตก ได้แก่ ภาษาถิ่นย่อยที่พูดกันในอำเภอเมืองค่านทีศตะวันตก อำเภอป่าซาง และ อำเภอบ้านโฮ่ง

ระบบวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นย่อยทั้งสองของภาษาของซึ่งพูดกันในจังหวัดลำพูนมีลักษณะ-วิวัฒนาการจากระบบวรรณยุกต์ในภาษาไทยดั้งเดิมแตกต่างกัน ภาษาถิ่นย่อยตะวันออกมีลักษณะ-วิวัฒนาการของระบบวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับลักษณะวิวัฒนาการของระบบวรรณยุกต์ในภาษาถิ่นที่พูดกันในแคว้นสิบสองปันนา มณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในขณะที่ภาษาถิ่นย่อยตะวันตกมีลักษณะวิวัฒนาการของระบบวรรณยุกต์คล้ายคลึงกับภาษาถิ่นที่เมืองของ รัฐชาน ประเทศ-สหภาพพม่า

Thesis Title Lamphun Yong Phonology : A Synchronic Comparative Study
Name Mr. Wisuttira Neammark
Thesis Advisor Assistant Professor M.R. Kalaya Tingsabadh, Ph.D.
Department Linguistics
Academic Year 1984

The main purpose of the thesis is to compare the phonological system consisting of consonants, vowels, and tones of Yong spoken in different areas in Lamphun province. There were five study locations, two in Amphoe Muang, one in Amphoe Pa Sang, one in Amphoe Ban Hong, and one in Amphoe Mae Tha. The study also aims at classifying these varieties of Yong on the basis of phonological variations.

The investigation shows that the five varieties contain the same number of phonemes and tones ; 21 single consonants, 18 monophthongs, and 6 tones. None contains any clusters and diphthongs. The phonetic realization of the six tones is similar in all of the varieties. Variation exists in the allophones of the consonant phonemes /s/, /x/, /j/ and /x^w/.

The study shows that the five varieties of Lamphun Yong can be classified into two sub - dialects of Lamphun Yong : the eastern sub - dialect spoken in Amphoe Mae Tha and the eastern area of Amphoe Muang, and the western sub - dialect spoken in Amphoe Pa Sang, Amphoe Ban Hong and the western area of Amphoe Muang.

The tonal systems of the two sub - dialects of Lamphun Yong show different types of development from the Proto - Tai. The patterns of tone splits show that the eastern sub - dialect is similar to the Lue dialects

of Sipsongpanna in Yunnan, China, whereas the western sub - dialect is similar to the Lue dialect of Muang Yong in Shan State, Burma.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไ้ด้วยความกรุณาจากหลายฝ่าย ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและใคร่ขอขอบขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ในโอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาอย่างสูงยิ่งของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ร.ว. กัลยา คิงศรีทัย ผู้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้กรุณาให้แนวทางการความคิดและข้อเสนอแนะอันมีค่าต่าง ๆ รวมทั้งยังได้ตรวจแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ทั้งโครงร่างและเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ด้วยความ อ้ออาทร เป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี บุลละวิชัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและตรวจแก้ไขทั้งโครงร่างและวิทยานิพนธ์นี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ วงศ์วิภาณนท์ และ อาจารย์ ดร.สุภาพร ลักษณ์นิยานาวิน ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับหัวข้อวิทยานิพนธ์เบื้องต้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.วิไลเลียม เจ เก็กนี้ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำและแนวทางการความคิดที่มีคุณค่ายิ่งในการปรับปรุงเนื้อหาบางส่วนของวิทยานิพนธ์นี้

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณและขอบคุณผู้ที่ให้ความอนุเคราะห์อื่น ๆ คือ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ พัฒนาการอำเภอ และ ศึกษาธิการอำเภอ ทุกอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในจังหวัดลำพูน ผู้บอภกษาทั้ง 10 ท่าน อาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยครูลำปางหลายท่าน อาจารย์ชัชวาล โสมภีร์ อาจารย์ใหญ่โรงเรียนแม่ต๋อนวิทยา อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ซึ่งได้อำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ศูนย์อนามัย เว็บบิงวัง ได้ให้ความช่วยเหลือในการพิมพ์วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างดี และ อาจารย์วสุมดี เนียมมณาค ที่ได้ให้กำลังใจเป็นอย่างดียิ่งในขณะที่ทำการวิจัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ท

บทที่

1	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
	ข้อตกลงเบื้องต้น	5
	คำจำกัดความ	5
	รายละเอียดเกี่ยวกับจังหวัดลำพูน	6
	ประวัติความเป็นมาของคนยองในจังหวัดลำพูน	9
	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2	วิธีดำเนินการวิจัย	35
	การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น	35
	1 ศึกษางานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง	35
	2 ศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์	35
	3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการวิจัย	35

การเก็บข้อมูลภาคสนาม	36
1 หลักเกณฑ์การคัดเลือกจุดเก็บข้อมูล	36
2 หลักเกณฑ์การคัดเลือกแบบสอบถาม	39
3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล	40
4 ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม	45
5 วิธีเก็บและบันทึกข้อมูล	46
การวิเคราะห์ข้อมูลและการเสนอผลการวิเคราะห์	47
ปัญหาในการทำวิจัย	49
3. บรรณานุกรม	50
วิธีศึกษาวรรณานุกรม	50
สัญลักษณ์ของวรรณานุกรม	51
ระบบวรรณานุกรมของแบบสอบถามแต่ละคน	55
ระบบวรรณานุกรมของจุดเก็บข้อมูลแต่ละจุด	65
การเปรียบเทียบระบบวรรณานุกรมของจุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด	75
4. พหุนัยชนะ และ สาระ	81
วิธีศึกษาพหุนัยชนะและสาระ	81
ระบบพหุนัยชนะ	82
1 ทนวยเสียงพหุนัยชนะ	82
2 สัญลักษณ์และการปรากฏของพหุนัยชนะ	83
ระบบสาระ	89
1 ทนวยเสียงสาระ	89
2 สัญลักษณ์ของสาระ	90
ข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบพหุนัยชนะ และ ระบบสาระในภาษายอง ในจุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด	93

บทที่

5	การแบ่งถิ่นย่อยของภษาของทีพุดในจังหวัดลำพูน	100
	การใช้ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์เป็นเกณฑ์	100
	การใช้ความแตกต่างของเสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /s/ , /x/ และ /j/ เป็นเกณฑ์	104
	การใช้ความแตกต่างของเสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /x ^w / เป็นเกณฑ์	106
	การแบ่งถิ่นย่อยของภษาของทีพุดในจังหวัดลำพูน	108
6	สรุปผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะ	112
	ผลการวิจัย	112
	อภิปรายผล	116
	ข้อสังเกต	125
	ข้อเสนอแนะ	127
	บรรณานุกรม	129
	ภาคผนวก	
	ภาคผนวก ก. ประวัติผู้บอกภษาโดยสังเขป	138
	ภาคผนวก ข. รายการคำ	141
	ภาคผนวก ค. แบบสอบถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บอกภษา	150
	ภาคผนวก ง. ตัวอย่างบัตรรายการคำสำหรับประกอบการสัมภาษณ์	172
	ภาคผนวก จ. ข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายการตั้งถิ่นฐานของคนยง ในจังหวัดลำพูน	174
	ประวัติผู้เขียน	184

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาลือที่เมืองเจงทองที่ ลี คึกษาไว้.....	15
2	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเฉพาะของระบบเสียงภาษาลือ ที่เมืองเจงทอง กับภาษาไทถิ่นอื่น ๆ ที่ ลี คึกษาไว้.....	17
3	แสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาลือที่เมืองเจงทอง เมืองเชียงรุ่ง และ เมืองยอง ของ ฮาร์หมัน.....	21
4	แสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาลือที่เมืองยอง คัดแปลงจากงานวิจัย ของ สาราวิท ค.ศ. 1973.....	23
5	แสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาลือที่เมืองยอง จากงานวิจัยของ สาราวิท ค.ศ. 1973.....	27
6	แสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาของบ้านคอนชัย อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน คัดแปลงจากงานวิจัยของ สมจิต เควีส์.....	30
7	แสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาของที่ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง และ ที่อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน จากงานวิจัยของ สาราวิท ค.ศ. 1979.....	31
8	แสดงระบบวรรณยุกต์ในภาษาของบ้านนางขาวน้อยใต้ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน คัดแปลงจากงานวิจัยของ เรืองเดช บันเขื่อนขันธ์.....	33
9	แสดงตารางคำที่ผู้วิจัยใช้ทดสอบเสียงวรรณยุกต์ในภาษาของ.....	42
10	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียง- วรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 1 จุดที่ 1.....	56
11	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียง- วรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 2 จุดที่ 1	57
12	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียง- วรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 1 จุดที่ 2	58

ตารางที่ ๑

13	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 2 จุกที่ 2	59
14	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 1 จุกที่ 3	60
15	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 2 จุกที่ 3	61
16	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 1 จุกที่ 4	62
17	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 2 จุกที่ 4	63
18	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 1 จุกที่ 5	64
19	แสดงระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของผู้ออกภาษาคนที่ 2 จุกที่ 5	65
20	แสดงระบบวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของ จุกเก็บข้อมูลที่ 1	66
21	แสดงระบบวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของ จุกเก็บข้อมูลที่ 2	68
22	แสดงระบบวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของ จุกเก็บข้อมูลที่ 3	70
23	แสดงระบบวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของ จุกเก็บข้อมูลที่ 4	72
24	แสดงระบบวรรณยุกต์ และ ลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ ของ จุกเก็บข้อมูลที่ 5	74

ตารางที่

25	แสดงการเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ สัทลักษณะของวรรณยุกต์ และ การปรากฏของเสียงวรรณยุกต์ ของภาษาของทั้ง 5 จุด	80
26	แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาของในจังหวัดลำพูน	82
27	แสดงหน่วยเสียงสระในภาษาของในจังหวัดลำพูน	89
28	แสดงสัทลักษณะของหน่วยเสียงสระในภาษาของในจังหวัดลำพูน	89
29	แสดงหน่วยเสียงสระเคี้ยวและเสียงยอยของภาษาของทั้ง 5 จุด	95
30	แสดงหน่วยเสียงสระเคี้ยวและเสียงยอยของภาษาของทั้ง 5 จุด (ต่อ)	96
31	แสดงลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มที่ 1 (จุดที่ 1 และ จุดที่ 2)	101
32	แสดงลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่มที่ 2 (จุดที่ 3, จุดที่ 4 และ จุดที่ 5)	102
33	แสดงความแตกต่างของเสียงยอยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /s/, /x/ และ /j/	104
34	แสดงความแตกต่างของเสียงยอยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /x ^w /	106
35	แสดงการเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ในภาษาดั้งน้อยทั้งสองของภาษาของ กับระบบวรรณยุกต์ในงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	118
36	แสดงการเปรียบเทียบระบบพยัญชนะในภาษาดั้งน้อยทั้งสองของภาษาของ กับระบบพยัญชนะในงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	121
37	แสดงการเปรียบเทียบระบบสระในภาษาดั้งน้อยทั้งสองของภาษาของ กับระบบสระในงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	123

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	แผนที่แสดงอาณาเขต การคมนาคม และ ที่ตั้งอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดลำพูน..... 8
2	แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลภาษาย่อยทั้งสามของภาษาสือ ในงานวิจัยของ ฮาร์ทมัน ค.ศ. 1976..... 19
3	แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลภาษาย่อยในจังหวัดลำพูน ในงานวิจัยนี้..... 38
4	เปรียบเทียบลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์ของภาษาย่อย ในจังหวัดลำพูน..... 77
5	แผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มของภาษาย่อย ในจังหวัดลำพูน โดยพิจารณา จากลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์..... 103
6	แผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มของภาษาย่อย ในจังหวัดลำพูน โดยพิจารณาจาก ลักษณะความแตกต่างของเสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /s/ , /x/ และ /j/ 105
7	แผนที่แสดงการกระจายของกลุ่มของภาษาย่อย ในจังหวัดลำพูน โดยพิจารณา จากลักษณะความแตกต่างของเสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ /x ^w / 107
8	แผนที่แสดงการกระจายของภาษาถิ่นย่อยของภาษาย่อย ในจังหวัดลำพูน โดยพิจารณาจากลักษณะการแยกเสียงวรรณยุกต์..... 111